

EWA KULAWSKA
UKSW, Warszawa

**I MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA NAUKOWA
*PEDAGOGIKA DZIECKA. PERSPEKTYWY TEORETYCZNE
A PRAKTYKA*
(Zielona Góra, 21-22 listopada 2012 r.)**

W dniach 21-22 listopada 2012 roku w Zielonej Górze odbyła się I Międzynarodowa Konferencja *Pedagogika dziecka. Perspektywy teoretyczne a praktyka* zorganizowana przez Katedrę Pedagogiki Przedшкольной i Wczesnoszkolnej Wydziału Pedagogiki, Socjologii i Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Zielonogórskiego (WPSiNZ UZ). Honorowy patronat nad konferencją objęli m.in.: Rektor Uniwersytetu Zielonogórskiego – Tadeusz Kuczyński, Komitet Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk (KNP PAN), Marszałek województwa lubuskiego – Elżbieta Polak i Rzecznik Praw Dziecka – Marek Michalak. Na czele powołanego w związku z konferencją Komitetu Naukowego stanęła Marzenna Magda-Adamowicz.

Celem konferencji była dyskusja nad teoriami i praktykami edukacyjnymi w odniesieniu do dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym w Polsce i na świecie. Problemy, będące konsekwencją przemian cywilizacyjnych, przed którymi stają współcześni pedagodzy, wymagają ciągłego rekonstruowania dotychczasowych doświadczeń, przyglądania się różnym perspektywom i kontekstom.

Otwarcia konferencji dokonała Dziekan WPSiNZ UZ, Ewa Narkiewicz-Niedblec. Obrady plenarne rozpoczął wykład Bogusława Śliwerskiego, przewodniczącego KNP PAN, w którym przedstawione zosta-

ły refleksje dotyczące autokratycznych przemian w edukacji polskiej i miejsca dziecka w systemie szkolnym. Prelegent zwrócił uwagę na etatystyczny, scentralizowany sposób kierowania polską oświatą, w której edukacja traktowana jest jako instrument kontroli i wpływu, a nie jako dobro wspólne dzieci, rodziców i nauczycieli. Ze szczególnym naciskiem mówca podkreślił znaczenie wspierania podmiotowości uczestników edukacji i organów prowadzących szkołę przez odwołanie się do systemu wartości, zaufanie do innowacyjności i autonomii nauczycieli. Wykład Bogusława Śliwerskiego spotkał się z entuzjastycznym odbiorem i sprowokował pytania dotyczące programu wychowawczego szkoły, uprawnień rad rodziców i efektów prowadzenia badań pedagogicznych w środowisku szkolnym.

Kolejne wystąpienie poświęcone było tematowi kultury dydaktycznej w klasach niższych – jej dyskursów, barier i możliwości zmian. Józefa Bałachowicz zaproponowała przyjęcie rozumienia kultury edukacji, zgodnego z ujęciem Bernsteina, jako zbioru reguł i wzorców, które organizują praktykę pedagogiczną. W tym świetle przedstawiła wybrane cechy edukacji w klasach niższych, zwracając uwagę na silną dekontekstualizację procesu kształcenia, jego ujednoczenie i uproszczenie, monologizowanie, pozorowane ocenianie, silną kontrolę i władzę nad treściami programu. Nadzieję na zmiany w edukacji wczesnoszkolnej może budzić próba odchodzenia od technologicznego sposobu komunikowania się z uczniem na lekcji na rzecz podejścia antropologicznego, osadzonego w konstruktywistycznej wizji uczenia się dziecka.

Kolejny referat został wygłoszony przez Małgorzatę Żytko i dotyczył charakterystyki umiejętności szkolnych uczniów edukacji wczesnoszkolnej. Na podstawie badań empirycznych przeprowadzonych na pierwszym etapie edukacji wskazano na aspekty jakości pracy nauczyciela w zakresie edukacji językowej i matematycznej, które mają znaczenie dla kształtowania podstawowych umiejętności takich, jak czytanie, pisanie, logiczne myślenie. Referentka wskazała, że w edukacji wczesnoszkolnej zbyt wiele uwagi poświęca się aspektom formalnym języka niż jego praktycznej użyteczności (pisanie, mówienie, komunikacja). Dzieci nadal są zbyt rzadko zachęcane do dyskusji, wyrażania własnego zda-

nia, formułowania konkluzji. Badania czynności nauczyciela i uczniów pokazały, że tylko 3% czasu na lekcjach jest poświęconych na aktywność uczniów, podczas gdy 27% czasu zajmuje monolog nauczycielski. W zakresie uczenia się matematyki dominuje tradycyjny model kształcenia polegający na mechanicznym, często algorytmicznym, wykonywaniu działań przez uczniów. Podejście konstruktywistyczne zakłada, że uczniowie powinni samodzielnie odkrywać pojęcia matematyczne w toku interpersonalnej komunikacji i własnej aktywności poznawczej.

Wystąpienie Ewy Ogrodzkiej-Mazur dotyczyło refleksji wynikającej z realizacji projektu badawczego z obszaru wychowania międzykulturowego. Następna mówczyni, Ewa Skrzetuska przedstawiła wykład dotyczący zróżnicowania działań wychowawczych w klasie z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Po niej zabrała głos Krystyna Ferenz, która mówiła o marzeniach dziecka w oparciu o analizę badań empirycznych. Jej zdaniem mogą one stanowić wskaźnik wartości przyjmowanych w socjalizacji.

Po obradach plenarnych odbyły się spotkania w sekcjach problemowych. Wystąpienia w pierwszej sekcji ogniskowały się wokół problematyki środowiska rodzinnego i szkolnego, będącego źródłem doświadczeń podmiotów edukacji. Przedstawiono rozważania dotyczące postaw rodzicielskich i form pomocy dzieciom, rozumienia nadopiekuńczości przez rodziców, związków między doświadczeniem karania w dzieciństwie a akceptacją agresji interpersonalnej w dorosłości i roli środowiska rodzinnego w kształtowaniu inteligencji emocjonalnej. Zaprezentowano doniesienia z kręgu badań międzykulturowych nad fenomenem wychowania endemicznego w społeczności amiszów starego zakonu. W odniesieniu do środowiska szkolnego analizowano sytuację nauczyciela wczesnej edukacji, przedstawiając wystąpienia dotyczące predyspozycji do wykonywania zawodu, jego doświadczeń zawodowych i edukacyjnych, obrazu wśród dzieci, zapotrzebowania na wsparcie społeczne w trakcie pracy zawodowej.

Tematyka drugiej sekcji dotyczyła edukacji i aktywizacji dziecka w procesie uczenia się. Zaprezentowano między innymi referaty o teorii nauczania rozwijającego w świetle badań szkoły Elkonina, pomiarze

umiejętności twórczych w edukacji matematycznej, kształceniu bilingwalnym i kreowaniu środowiska sprzyjającego aktywności badawczej dziecka. Zwrócono uwagę na rolę literatury społeczno-obyczajowej i popularnonaukowej w inspirowaniu rozwoju dziecka, rozwijanie twórczego myślenia u dzieci, różne oblicza błędów popełnianych przez dzieci w procesie uczenia się.

Referaty prezentowane w trzeciej sekcji skupione były wokół problematyki przedszkola jako miejsca inspirowania rozwoju dziecka. W wystąpieniach przedstawiono zagadnienia dotyczące dojrzałości społecznej dzieci sześciolatków, edukacji przyrodniczej, ekologicznej, muzycznej, znaczenia zabaw twórczych, roli teatru dziecięcego i metod aktywizujących w pracy nauczyciela.

Drugi dzień konferencji rozpoczął się od obrad plenarnych. Małgorzata Cywińska mówiła o konfliktach interpersonalnych wśród dzieci, zwracając uwagę na ich destruktywne i konstruktywne aspekty. Edward Koziół w swoim wystąpieniu podkreślił znaczenie kompetencji zawodowych nauczyciela jako organizatora życia zespołu uczniowskiego. Rola praktyk pedagogicznych w kształceniu kandydatów na nauczycieli wczesnej edukacji była przedmiotem rozważań Krystyny Żuchelkowskiej. Z kolei Zdzisława Janiszewska-Nieścioruk przedstawiła kierunki przemian pro integracyjnych w systemie polskiej edukacji, wskazując na nurt pronormalizacyjny, postulacyjny, krytyczny, ekosystemowy.

Obrady w sekcjach problemowych dotyczyły szeroko pojętej sytuacji dziecka w edukacji, ze zwróceniem uwagi na prawa dziecka, aspekty wychowawcze, zaburzenia rozwojowe, jak i zmiany w systemie wartości w społeczeństwie, wyznaczające ramy rozwojowe dla socjalizacji dziecka. Przedmiotem obrad w drugiej sekcji były problemy współczesności oraz kierunki przemian w edukacji dziecka. Prelegenci zwrócili uwagę na kapitał społeczno-kulturowy rodziny, a także potencjał środowiska wychowującego, edukację domową i medialną dziecka, kształcenie filozoficzne i nauczanie mądrości we wczesnej edukacji.

W zielonogórskiej konferencji podjęto dyskusję wokół problematyki inspirowania i wspierania rozwoju dziecka z perspektywy zarówno historycznej, jak i aktualnej oraz alternatywnych teorii i praktyk edu-

cyjnych, starając się ukazać aktualne tendencje, kierunki zmian. W czasie dwudniowych obrad dokonano próby objęcia refleksją pedagogiki dziecka w Polsce i poza granicami. Krytycznie i twórczo przyglądano się toczącym się zmianom, reformom, innowacjom oraz ich społecznemu odbiorowi. Ukazano istotę, sens, znaczenie i miejsce dziecka w podejmowanych poszukiwaniach teoretycznych, w propozycjach i rozwiązaniach praktycznych.

Konferencja jako spotkanie różnych środowisk zarówno praktyków, jak i teoretyków, stanowiła doskonałą formę społecznej wymiany punktów widzenia, możliwości badawczych i ciekawych rozwiązań w sferze działalności pedagogicznej.